

**Wereldprimeur
in dierentuin van
Bazel:**

een Indische Neushoornbaby

„Kom maar mee,” zei oppasser Paul Waldner en met snelle bewegingen begon hij met de slinger van een in de wand verborgen mechanisme de zware ijzeren deur open te schuiven, die van een helderwit geschilderde dienstgang naar een groot, met rotsblokken bezaaid buitenperk voerde. „Hier buiten kunt u goede foto's maken van moeder en jong.”

Ik leel langzaam werd de opening groter. Door de

spleet zagen we buiten de zon glinsterend weerkansen op het lichte zand. We zeiden niets, doch keken elkaar alleen even aan.

Met niet van die erg opgewekte gezichten, want vlak voor de deuropening vertoende zich plotseling een reusachtige schaduw. Een luid gesnuif weergalmde in de holle dienstruimte. Langzaam verscheen een reusachtige kop voor de steeds wijder wordende opening. Een schier voorwereld-

lijke kop, waarop een enkele hoorn de massiviteit nog versterkte. Twee naar verhouding kleine oogjes, als geboord in een ruwe, zwaarlederen huid, loerden ons nieuwsgierig aan.

„Dat is de moeder,” zei Paul Waldner.

De deur schoof verder open. Ver genoeg nu om de kop door te laten.

Voorzichtig deden we een stapje achteruit. „Een reuze mak dier,” vervolgde de oppasser onder het draaien. „Ze doet beslist geen kwaad. Ze is alleen erg nieuwsgierig. Vooral als er foto-toestellen in de buurt zijn. Die vindt ze niet leuk. Ze heeft er eens een te pakken gekregen en in haar zwembassin gesmeten.”

De fotograaf zei niets. Hij schoof de beide foto-apparaten, die over z'n schouder bengelden, zo ver mogelijk op z'n rug en staarde gefascineerd naar de groeiende opening en de steeds verder binnendringende kop.

Paul Waldner stopte met draaien. „We kunnen er nu wel door,” zei hij. „Terug jij!” en met de hand duwde hij tegen de kop, die ogenblikkelijk met een schok terugweek.

„Het jong wil nog wel eens een beetje lastig zijn,” merkte hij nog op. „Niet kwaad bedoeld, hoor, maar een beetje speels. Soms komt hij om wat lekkers bedelen en als hij het niet gauw genoeg krijgt, wil hij wel eens met de kop slaan. En dat komt flink aan. Alsof ze een rotsblok tegen je aan gooien. Maar,” vervolgde hij, „wees maar niet bang. Ik blijf wel in de buurt.”

En mer een klein, dun zweepje in de hand stapte hij naar buiten. We volgden hem. Daar op het zandterrein, in de felle ochtendzon, zagen we maar één ding, of liever twee: moeder neushoorn en haar jong. Of nog beter gezegd: Joymothi, de Indische neushoornmama en haar „zoon” Rudra.

*Links: Rudra, bedelend om een „snoepje”.
Rechts: Duidelijk is op deze zonderlinge foto te zien, hoe de twee „pantserplaten”, die aan het achterende van het neushoornlichaam bij elkaar komen, als het ware een gleuf uitsparen, waar de knoestige taart precies in past.*

L A M S

Want niet alleen het feit, dat er een neushoorn was geboren, maar dat het bovendien een Indische was, had ons hier naar de dierentuin in Bazel gebracht. Een gewone, Afrikaanse neushoornbaby is al een zeldzaamheid, waarop iedere dierentuin in de wereld uitermate trots zal zijn – zoals nu bijvoorbeeld de dierentuin in Frankfurt en daarvoor in Chicago en Rio de Janeiro – maar de geboorte van een Indische neushoorn is, buiten de geboortestrecken dezer dieren, nog nergens ter wereld voorgekomen.

Daar stonden we, oog in oog met een wereldprimeur. Een reusachtige moeder, groter dan de Afrikaanse neushoorn, die men meestal in dierentuinen – ook in Artis – te zien krijgt. Een bijna angstaanjagend dier. Gepantserde neushoorn wordt hij ook wel genoemd. Terecht, want de zware huid, dikker en sterker nog dan van een olifant – van een dode neushoorn heeft men eens de huid gewogen: 235 kilo! – ligt in hoornachtige pantserschilden over het lichaam.

Dank zij een dikke laag zacht bindweefsel, dat zich eronder bevindt, kan de huid enigszins heen en weer worden geschoven, kan de neushoorn zich dus een beetje in z'n eigen huid bewegen.

Bovendien zijn de „pantserplaten” door diepe, vrij soepele huidplooiën met elkaar verbonden, een soort scharnieren dus, zodat het dier niet door een stijf harnas wordt gehinderd.

Blokken graniet had de oppasser de dieren genoemd. Zo zagen ze er ook uit. Gepantserde blokken graniet, waaruit een torneloze kracht sprak.

boven: Onmiddellijk na de geboorte likte moeder Joemithu haar jong schoon.

links: Reeds na korte tijd ging Rudra op zoek naar z'n eerste voeding.

rechts: Toen hij pas een week oud was, huppelde Rudra als een hondje achter z'n mama aan en kende hij reeds het gehele bontterrein.

(Deze drie foto's zijn welwillend afgestaan door de dierentuin in Bazel en vervaardigd door het bureau Hoffinger in Bazel.)

Later, in Frankfurt, zagen we hoe een daar geboren, ongeveer een half jaar oude Afrikaanse neushoornbaby het op z'n heupen kreeg en een paar woedende aanvallen ondernam op enige zware balken, die in zijn perk lagen. Het moet verschrikkelijk zijn, wanneer de volle kracht van een volwassen neushoorn losbreekt.

En des te wonderbaarlijker was het voor ons te zien, hoe vertrouwelijk oppasser Paul Waldner daar in Zwitserland met zijn dieren omging en hoe de beide neushoorns zich niet in het minst opwonden over de voor hen toch volkomen vreemde menselijke wezens, die op hun terrein waren binnengedrongen.

In het algemeen zal men niet zonder noodzaak bij een hem vreemd dier in een onbekend perk stappen. Slechts wanneer de oppasser, die de betreffende dieren door en door kent, zegt, dat het geen risico met zich meebrengt, kan men het zonder meer wagen. Mits men zich vanzelfsprekend rustig gedraagt. Hetgeen we dan ook deden, mede dank zij het uiterst kalme en goedmoedige optreden van de twee hoofdpersonen. Mama kwam eens nieuwsgierig naderbij, besnuf-

felde ons en liet zich met graagte op de snuit krabbelen. Even later wandelde ze kalm weg naar de andere kant van het grote terrein, waarmee ze ruimschoots uiting gaf aan haar mening over onze onbelangrijkheid en onschadelijkheid. Ook dat wegwandelen had iets groots door de vreemde massale bouw en tekening van haar achterdeel met daaronder de zware, als met schubben bezette poten. Tussen de twee „pantser-schilden”, die aan het achtereinde van haar lichaam bij elkaar kwamen, was een smalle gleuf als het ware uitgespaard voor haar knoestige staart.

Geen moment keek ze om naar haar jong, dat bij ons achterbleef en zich nogal vrijpostig gedroeg. Hij duwde z'n grappige, hoekige kop tegen ons aan, een beetje ongeduldig wachtend op de speciale veekoekjes, waarmee we tevoren onze zakken hadden volgestopt.

Rudra werd op 14 september van het vorige jaar geboren. Zijn komst was een blijde verrassing voor ieder in de wereld, die iets van neushoorns en dierentuinen afweet. Want het fokken

van deze kolossale dieren is niet zo gemakkelijk. Het zijn nu eenmaal geen wezens, waarvan men een mannetje en een wijfje zomaar bij elkaar in een verblijf zet en dan rustig afwacht tot er nakomelingetjes te voorschijn komen.

In de eerste plaats moet men toevallig een goed echtpaar bezitten en dat alleen reeds is niet eenvoudig. Neushoorns arriveren niet iedere dag in een dierentuin en men is al blij, wanneer men er één of twee in de collectie heeft en men ze goed kan onderbrengen. Het mooiste is wanneer men een stel piepjonge dieren krijgt, die zonder meer bij elkaar kunnen blijven. Maar dat komt slechts hoogst zelden voor. Nagenoeg altijd arriveren de dieren op verschillende tijdstippen en vaak zijn ze van ver uiteenlopende leeftijd. En dan komt men al spoedig tot de moeilijke vraag of en hoe men ze bij elkaar moet zetten om akls de mogelijkheden voor een neushoorngezin te scheppen.

Dat houdt een enorm risico in. Zelfs als dieren afzonderlijk vriendelijk van aard schijnen, kunnen ze, samen in één verblijf gebracht, elkaar ogenblikkelijk aanvallen. Dat betekent welhaast

zeker het einde van een van de twee dieren. Hergeen dan ook een van de redenen is, waarom men in Artis aarzelt Jani en Suze, het paartje Afrikaanse neushoorns, in elkaars gezelschap te brengen.

Bij Indische neushoorns is het probleem nog lastiger, omdat deze dieren veel zeldzamer zijn dan de Afrikaanse. Volgens deskundigen leven er nog maar een kleine 400 in reservaten in India. Er is bij deze dieren dus al heel weinig keus en het is derhalve een ongelooflijk toeval, dat buiten India een passend paartje wordt gevonden. Juist omdat ze zo zeldzaam zijn, zal men over het algemeen geen onnodig risico met de dieren willen lopen en zal men ze dus niet zo heel gauw bij elkaar brengen. Alleen wanneer men nagenoeg zeker van z'n zaak is, kan het worden geprobeerd - alhoewel zekerheid bij dieren vrijwel niet voorkomt.

Een goede en doeltreffende methode om neushoorns uit te huwelijken is nog niet gevonden. Daar waar men met deze dieren heeft gefokt, heeft men ze bij elkaar gebracht op de ma-

nier, die men daar, de omstandigheden in aanmerking genomen, het beste achtte. Om de jongste twee voorbeelden aan te halen; in Frankfurt heeft de kennismaking plaatsgevonden in een klein binnenverblijf. „Dan heeft men tenminste nog een mogelijkheid tussenbeide te komen als er iets mis gaat,” zei ons dr. Faust, een wetenschappelijke assistent van de dierentuin.

Maar zijn collega in Bazel, dr. Wackernagel, was de regenovergestelde mening toegedaan. „Bij deze dieren kun je toch niets uitrusten. In het begin hebben we ze wel eens even laten kennismaken op een klein binnenhok, omdat we toen niets beters ter beschikking hadden. Maar zodra het grote buitenterrein klaar was, hebben we ze daar samengelaten. Daar konden ze elkaar tussen de rotsblokken ontlopen als het nodig was. En mocht de ruzie erg hoog lopen, dan kon een van de twee - dat zou wel het wijfje geweest zijn, want dat is het kleinste - in het water van het baadbassin vluchten.”

Het is in beide dierentuinen goed gegaan. Wellicht ook wanneer men het anders had gedaan, om de eenvoudige reden, dat de pa-

Links: Bij ons bezoek aan Bazel waren de rullen omgedraaid en joeg de kleine Rudra z'n kolossale moeder door het perk.

Boven: Vaak stoeien moeder en kind een beetje. Hier proberen ze wie de hardste kop heeft . . .

Onder: Duidelijk zijn hier de zware huidplooiën te zien, die de „panterschildevn” met elkaar verbinden en de neushoorn bewegingsvrijheid geven.

ren elkaar tot op zekere hoogte „goed lagen". Nu heeft men in Bazel de dieren niet zo maar plomperverloren bij elkaar gezet. Gadadhar, het mannetje, was in 1951 als vijfjarig dier in Zwitserland gearriveerd, het jaar daarop gevolgd door de vier jaar oudere Joymothi. De tuin beschikte toen nog niet over het huidige fraaie gebouw met het grote buitenperk. In de oude stallen konden de dieren elkaar wel zien, al lag er dan een lege stal tussen ze in. Later kwamen ze vlak naast elkaar te zitten, gescheiden door zware ijzeren spijlen en toen ook dat goed bleek te gaan en ze geen ruzie maakten, werden ze af en toe even bij elkaar gelaten. Dit kon echter pas goed gebeuren toen in 1953 het nieuwe terrein in gebruik werd genomen.

Het is typisch, dat Joymothi na de geboorte van Rudra veel toeschietelijker ten aanzien van mensen werd, maar daarentegen weinig of niets meer voor haar ietwat knorrige man voelde.

Men heeft ze reeds een paar maal bij elkaar gebracht, zonder Rudra natuurlijk, maar van de

betrekkelijke goede verhouding, die er vóór de blijde gebeurtenis tussen de echtelieden heerste – al kwamen er ook toen wel huiselijke twisten voor – is nu geen sprake meer.

Over de geboorte heeft Joymothi zich niet in het minst opgewonden; van het grote moment af was ze bijzonder rustig. Ze verzorgde Rudra direct uitstekend, likte hem schoon en wachtte vervolgens kalm op de dingen die komen gingen. Een klein halfuur na zijn geboorte begon het jong pogingen in het werk te stellen overeind te komen, hetgeen hem een half uur later eindelijk gelukte. Toen ging hij op zoek naar de moeder, voor z'n eerste voeding. Het was aanvankelijk een beetje zoeken, maar toen hij eenmaal de juiste plaats had leren kennen, dronk hij ongelooflijke hoeveelheden. Dat moet tenminste wel, gezien de snelheid, waarmee de „baby" in gewicht en lengte toenam. Bij de geboorte woog hij net 60 kilo en was hij 105 centimeter lang. Een maand later waren deze getallen respectievelijk 110 kilo en 127 centimeter. En thans, nu Rudra dus een maand of tien oud is, zal hij ruim 400 kilo wegen en al meer dan twee meter

lang zijn! Er waren tijden, dat hij anderhalf tot twee kilo per dag aankwam!

Reeds na drie weken begon de kleine al een beetje mee te knabbelen aan het voer van mama; nog vijf weken later was het al een aardige portie en thans eet hij dagelijks ongeveer een derde gedeelte van hetgeen Joymothi naar binnen werkt. En dat is heel wat, want met z'n drieën, vader Gadadhar, moeder Joymothi en kind Rudra, peuzelen ze per dag een grote emmer veeboekjes, zestig kilo hooi, flinke hoeveelheden gras, wortelen of appelen en takken met bladeren op. Daarnaast drinkt Rudra om de twee uur nog een minuut of vijf bij z'n moeder – wanneer hij althans geen andere dingen aan z'n kop heeft. Buiten drinkt hij zelden of nooit. Daar springt en dartelt hij rond, jaagt z'n moeder op – in tegenstelling tot in het begin, toen hij trouw achter mama aanhobbelde – of gaat alleen op ontdekking uit. Alleen wanneer hij rustig, ongestoord in de binnenstal verblijft, hetgeen geschiedt wanneer het de beurt aan papa is om buiten wat rond te wandelen, herinnert hij zich de rijke melkbron van mama. In Bazel verwondert men zich er wel eens over, dat men hem nog geen enkele maal water heeft zien drinken. De oudelui weten er namelijk wel raad mee: per dag slobberen ze ieder zo tussen de 60 en 80 liter water op!

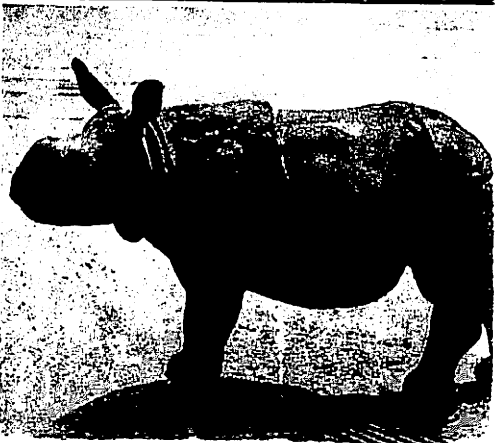
(zie verder pag. 71)

Links: Papa Gadadhar is een wat knorriger individu, hetgeen aan z'n hele snuit is te zien. Het is overigens een gigantisch dier, aanmerkelijk groter nog dan zijn echtgenote, die zo uit oeroude tijden naar onze eeuw schijnt te zijn overgestapt.

Rechts van boven naar beneden:

Een kleine illustratie van de grootte en de maktheid van de neushoorn.

Konrad, de jonge Afrikaanse neushoorn, zoon van Peter en Katharina de Grote, die op 24 december 1956 in Frankfurt werd geboren. Ook dit diertje, waarvan de geboorte minder zeldzaam is dan van de Indische neushoorn, maakt het uitstekend ter vergelijking met de „gladde" Konrad ten slotte nog een plaatje van de „gepantserde" Rudra.

mensen

pagina

LAATSTE APPÈL

Mogen wij hun, die het abonnementsgeld ook na aanbieding van de kwitantie nog niet hebben voldaan, verzoeken, dit alsnog op een onzer girorekeningen over te maken? Hiermee wordt een voor ons onplezierige en een door hen wellicht niet bedoelde schraping als abonnee voorkomen.

RONDLEIDINGEN VOOR LEDEN

Ook in de komende maanden zullen rondleidingen voor de leden worden georganiseerd. Op 17 juli worden het apenhuis en het vogelhuis behandeld, veertien dagen later, op 31 juli, gevolgd door de runderen en de herten. Op 14 augustus zullen, als einde van de serie van dit jaar, het kraanvogelhuis en de vogelweide de aandacht hebben.

Voor kinderen vangen de excursies aan om 2 uur des middags; voor volwassenen 7.30 uur des avonds. Verzamelen achter het kantoorgebouw bij de ingang van de kinderboerderij.

Het ligt in de bedoeling later nog een of meer rondleidingen in het Aquarium te houden. De juiste data zullen in het komende nummer worden bekend gemaakt.

RONDLEIDINGEN VOOR „VRIENDEN”

Op veler verzoek is thans besloten ook voor „Vrienden van Artis” korte rondleidingen te organiseren. Men heeft gemeend, dat een dergelijke excursie het beste kan worden gehouden op een zodanig tijdstip, dat de „Vrienden” na afloop ervan op eigen gelegenheid de tuin verder kunnen bekijken. Hiervoor is de zondag het meest geschikt gebleken en de aanvangstijd 10.30 des morgens. Een „Vriend van Artis”, die op een bepaalde zondag een bezoek aan de tuin wil brengen, kan dit dus eventueel combineren met de ochtendexcursie.

De rondleidingen zullen ongeveer een uur duren en zullen als vaste punten het kamelenveld en de jonge poema's in het programma hebben. Daarnaast zal alles worden behandeld, dat in die week actueel is. De ene maal zullen het misschien geboorten zijn, de volgende keer nieuwe aanwinsten, of het gedrag van bepaalde dieren. De eerste excursie zal worden gehouden op 14 juli aanstaande en vervolgens iedere zondag tot en met 18 augustus a.s.

Belangstellenden wordt verzocht om half elf bijeen te komen bij de ingang van de kinderboerderij, achter het kantoorgebouw.

Gezinskaarten, inclusief abonnement op het tijdschrift f 35,- per jaar. Voor buiten Amsterdam wonende gezinnen f 20,- per jaar.

Persoonlijke toegangskaarten, eveneens inclusief abonnement f 20,- per jaar.

Een „Vriend van Artis” betaalt f 10,- per jaar en ontvangt hiervoor een abonnement op het tijdschrift plus 5 toegangsbewijzen voor de tuin en 2 voor het aquarium, waarvan elk bewijs geldig is voor één volwassene of twee maal één kind.

Voor groepen „Vrienden van Artis” van meer dan 50 personen, speciale condities.

Voor het eigenhandig opbergen van twee jaargangen van dit tijdschrift zijn fraaie banden verkrijgbaar ad f 2.50 per stuk. Toezending volgt na storting van dit bedrag op een der girorekeningen van Artis, onder vermelding van „Band”.

Nadere inlichtingen: Artis, Pl. Kerklaan 40, Amsterdam-C. Telefoon 51736, postgirorekening 65424, gem. girorekening A 1100.

(vervolg van pag. 47)

Ruim een uur verbleven we op het prachtige buitenperk, waar de fotograaf z'n hart kon ophalen. Geen greintje agressiviteit was er bij de dieren merkbaar – zelfs niet bij het jong, dat wellicht met ongeduld het ogenblik afwachtte, waarop we z'n terrein eindelijk zouden verlaten. Dan zou hij tenminste weer eens flink kunnen hollen, z'n goedmoedige moeder opjagen, schijn-aanvallen uitvoeren op rotsblokken of de zware pilaar-poten van mama.

Nu, met al die mensen, moest hij kalm zijn; dat had hij wel van z'n baas geleerd. Want mensen kunnen niet veel hebben. Niet eens een jolig, speels duwtje . . .